

KONGRESS 2020

Punkt 26/Motion F

Psykologer som vittnen och sakkunniga – behov av utredning samt riktlinjer till stöd

KONGRESS 2020

Punkt 26/Motion F

5

Psykologer som vittnen och sakkunniga – behov av utredning samt riktlinjer till stöd

10

15
20
25
Psykologer kan spela en viktig roll i rättsliga sammanhang. Domstolar och juridiska ombud efterfrågar ofta våra kunskaper som sakkunniga för att belysa generella förhållanden kopplade till normaltillstånd såsom typisk hälsa, behov och utveckling hos människor i olika åldrar och situationer liksom vid patologiska och problematiska tillstånd och behov. Som vittnen kallas vi när en patient är involverad i en juridisk process där vi har tillgång till uppgifter som kan vara av värde för domstolens sammantagna bedömning. Det finns också andra roller psykologer kan fylla i samverkan med exempelvis domstolar.

30

35
40
45
Efterfrågan på psykologers kunskaper i rättsväsendet växer, t ex till följd av ett ökande antal vårdnadstvister och ett generellt växande behov av kunskaper om barn och unga till följd av att barns juridiska ställning stärks i och med att FN:s konvention om barnets rättigheter blivit lag. Många psykologer upplever emellertid sin roll i relation till rättsväsendet som både komplex och krävande varför behovet av stöd och vägledning till yrkesverksamma för att kunna bidra på ett korrekt och rättssäkert sätt är stort.

50

55
60
Som sedan länge verksamma inom fältet traumatiserade barn och unga har vi på senare år noterat ett antal återkommande problemområden som vi ser som ytterst angelägna att vårt förbund hanterar:

65

- 65
70
75
• Psykologer som söker stöd hos förbundet får oklara, motstridiga och ibland rent felaktiga uppgifter om vad som gäller avseende vittnesplikt, vittnesmål och sakkunnigutlåtanden för vår yrkesgrupp.
- 80
85
• Vi har blivit kontaktade av psykologkollegor som när de sökt stöd hos förbundet och etikrådet i juridiska processer blivit hotade med uteslutning i de fall de bidrar i en juridisk process. Detta har även förekommit när en psykolog redan kallats som vittne, vilket i värsta fall riskerar vara ett övergrepp i rättssak då vittnesplikt råder.

90

- 5 • Vi har noterat brist på barnperspektiv när förbundets etikråd uttalat sig om klagomål som inkommit avseende psykologer, som i behandling eller rättsliga sammanhang uttalat sig om barns behov, t ex vid svåra vårdnadstvister. Anmälände förälders beskrivning av brister i vårdkontakten lyfts ur i sitt sammanhang, då förbundet inte kan granska insatsen på ett allsidigt och genomgripande sätt.
- 10

Vi yrkar på

- 15 **att** frågan om psykologers medverkan i juridiska processer som vittnen och sakkunniga eller annat utreds av oberoende juridiskt sakkunnig
- att** riktlinjer och rekommendationer till stöd för psykologer i juridiska processer utarbetas
- 20 **att** kunskaper om barns rättigheter ska genomsyras förbundets arbete med frågorna ovan
- 25 *Sofia Bidö, leg psykolog, leg psykoterapeut, specialist i klinisk psykologi, Verksamhetschef Rädda Barnens Centrum för stöd och behandling*
Malin Holm, leg psykolog
Åsa Landberg, leg psykolog, leg psykoterapeut
- 30 *Anna Norlén, leg psykolog, leg psykoterapeut, Verksamhetschef och rektor, Ericastiftelsen*
Moa Mannheimer, leg psykolog

35

Förbundsstyrelsens yttrande

- 40 Förbundsstyrelsen anser att barnrättsperspektivet är mycket viktigt och framhåller barnrättsperspektivet där det är relevant. Ett exempel är i det nya förslaget på principer för evidensbaserad psykologisk praktik (EBPP) där det anges att psykologen "värnar vad som bedöms vara barns bästa vad gäller de föreslagna
- 45 åtgärderna samt deras rättigheter, som delaktighet vid relevanta beslut, oavsett om barnet är klient eller barn till klient". Detta citat belyser evidensbaserad psykologisk praktik, och inte psykologen som vittne. Ett annat exempel är att förbundet samarbetar med organisationen Se barnen, bland annat med ekonomiskt stöd. Ett
- 50 tredje exempel är att i remissvaret på slutbetänkandet "Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående ... (SOU 2019:32)", välkomnade förbundet

5 förslagen att synliggöra barn som brottsoffer genom att ett nytt barnfridsbrott instiftas och att utöka ansvaret för den särskilda företrädare som barn kan få.

10 Rörande vittnesmål är det rättsliga regelverket i sig tydligt och förbundsstyrelsen anser inte att det finns ett behov av att externt utreda frågan om psykologers medverkan i juridiska processer. Däremot kan en psykolog som ska vittna uppleva att rollen som vittne är problematisk.

15 När det gäller rådgivning till medlemmar som ska vittna är förbundets roll att ge stöd utifrån den särskilda situation som just den medlemmen befinner sig i. På kansliet finns både juridisk kompetens och kunskap om psykologers förutsättningar i arbetet. Förbundet tillhandhåller ett informationsmaterial som medlemmar kan ta del av och som handlar om rollen som vittne och de rättsregler som gäller vittnesmål i domstol.
20 Rådgivningen är juridisk och behandlar bland annat att en psykolog som vittne ska förhålla sig objektiv och inte ta ansvar för tvistefrågan i domstolsärendet. Det innebär att rekommendationen till medlemmen är att inte uttala sig om förhållanden som medlemmen inte har tillräcklig kunskap om.

25 Även etikrådets uttalanden och bedömningar utgår från att psykologen i rollen som vittne inte ska ta ställning i en bakomliggande tvist och rekommendationen till medlemmen är att inte uttala sig om förhållanden som medlemmen inte har tillräcklig kunskap om. Etikrådet ger också vägledning utifrån de etiska principerna till den
30 medlem som upplever vittnesrollen som problematisk. Detta är i linje med, och står inte i konflikt med de rättsprinciper som gäller för vittnen i rättegångar.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen besluta

35 **att** avslå den första och andra att-satsen;

att den tredje att-satsen ska anses besvarad

40

45

50